

Aktuální úkoly vojenské výchovy vojáků

Současné období, stejně jako v celé společnosti, je i v Československé lidové armádě charakterizováno intenzivní prací k odpovědné přípravě na XVII. sjezd Komunistické strany Československa.

Společné úsilí velitelů, politických orgánů a stranických organizací směřuje v souladu se závěry 15. a 16. zasedání ÚV KSČ k mobilizaci všech příslušníků armády k dosahování vyšší kvality a efektivnosti plnění všech úkolů, na rozhodnější překonávání všech nedostatků v životě armády. K vyšší odpovědnosti zejména řídicích pracovníků za výsledky dosahované na svěřeném úseku.

Pozornost je soustředěna na odpovědné plnění úkolů stanovených v Rozkaze ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk a ve Směrnici MNO ČSSR a náčelníka hlavní politické správy ČSLA pro stranickopolitickou práci ve výcvikovém roce 1985–1986. V nich je vyjádřen konkrétní program dalšího zvyšování bojové síly a politické pevnosti armády při zabezpečování obrany naší vlasti a vymožeností socialismu. To je také určující vklad příslušníků naší armády k jednání sjezdu strany.

Na celoarmádní poradě náčelníků politických orgánů k výsledkům 15. zasedání ÚV KSČ ministr národní obrany ČSSR soudruh generálplukovník Milán Václavík zdůraznil, že „zápas za další zvýšení kázně, řídicí a organizátorské práce je třeba považovat za prvořadý politický úkol. Musí se stát věcí stranické, politické a vojenské cti a odpovědnosti všech příslušníků naší armády a zvláště vojáků z povolání“.

Konkrétní požadavky na řešení tohoto klíčového úkolu přípravy ČSLA na XVII. sjezd KSČ byly vyjádřeny na celoarmádním shromáždění 28. srpna 1985 a v RMNO č. 012/85. K jejich realizaci byla provedena celá řada opatření veliteli i politickými orgány. Zabývají se jimi organizace KSČ a SSM.

Jde o náročný a složitý úkol. Nelze ale pokládat za opodstatněné, že zatím nebylo dosaženo rozhodnějších výsledků v překonávání některých nedostatků v řídicí práci a kázní, a že někde obrazně řečeno, stále ještě přeshlapujeme na místě.

Je jistě řada skutečností, které tuto výslednost ovlivňují. Je však potřebné zásadně si přiznat, že hlavní příčiny musíme hledat ve vlastní práci velitelů, politických orgánů, organizací KSČ a SSM na jednotlivých stupních. Poznatky ukazují, že realizační proces má nízkou úroveň zejména na stupni útvaru a nejvíce problémů v kázni a organizovanosti se kumuluje u motostřeleckých, ale také u tankových a dělostřeleckých pluků. Trvá stále malá konkrétnost vyvozovaných závěrů, náročnost a důslednost plnění přijatých opatření. Plně se nedaří dosáhnout, aby boj za vyšší kvalitu kázně a organizovanosti se stal skutečně záležitostí všech příslušníků armády.

V této souvislosti je nutné se hlouběji zamýšlet nad tím, s jakou úrovní je uplatňována v praxi metoda jednotného družného úsilí velitelů, politických orgánů a stranických organizací, jako nezbytná podmínka úspěšného plnění stanovených úkolů.

Jde zejména o to, že družné úsilí jako metodu práce lze v plné míře uplatnit za předpokladu všestranného zlepšování stylu a metod práce příslušných orgánů a organizací. Sem zvláště patří rozhodnější odstraňování formalismu a povrchního přístupu k řešení jednotlivých otázek, snaha o překonání živelnosti a roztříštěnosti v práci a podobně.

Jinak řečeno, ani zdaleka nejde jen o to, aby celý mechanismus družného úsilí byl usměrněn k jednomu cíli a fungoval bezporuchově. Neméně důležité je, aby „nemlel naprázdno“, aby společné úsilí bylo vždy zaměřeno na rozhodující článek. Přitom proces utváření jednotného úsilí nemůže být strnulý a jednou pro vždy daný, ale musí se konkrétně formovat na úkolech, které se v daném období řeší. Hlavní požadavky pro současnou etapu jsou velmi jasně vyjádřeny k dokumentech na výcvikový rok a zejména pak v RMNO č. 012/85 a k jejich realizaci musí být družné úsilí daleko výrazněji zaměřeno.

To všechno nás také nutí hlouběji se zamýšlet nad požadavkem vyjádřeným ve Zprávě o stavu vojenské kázně a dalších úkolech zvyšování její úrovně v Československé lidové armádě schválené předsednictvem ÚV KSČ 8. května 1981, kde se říká: „Ukázněnost vojáků formovat působením všech vojenských činností. Nedopustit, aby ji narušovala nepromyšlená opatření, organizační nedostatky, familiárnost nebo lhostejnost k dodržování stanovených norem a pravidel vojenského života. Vysokou náročnost, zásadovost a nesmiřitelnost k nedostatkům spojit s všestrannou péčí o lidi a úctou k nim“.

Ve své podstatě jde o dosažení jednotného působení ideově politické, vojenské a mravní výchovy s celým procesem výcviku, režimem vojenského života podle řádů i příkladnosti velitelského sboru.

V nejširším slova smyslu to znamená plné rozvinutí složek komunistické výchovy vojáků. Ve svém celku obsah komunistické výchovy zahrnuje zejména utváření marxisticko-leninského světového názoru, komunistického přesvědčení, morálně politických, bojových a dalších psychických a fyzických vlastností vojáků. Jeho nedílnou součástí je i překonávání nesprávných, nevědeckých a idealistických názorů, přesvědčení, návyků a zvyků v činnosti, jednání a chování vojáků.

Zvláštnosti vojenského života vyplývající z funkcí socialistické armády a celkového charakteru vojenské služby zvýrazňují v komunistické výchově vojáků významné místo vojenské výchovy. Přitom v celém komplexu vojenské výchovy má důležitou úlohu právě výchova vojáků k ukázněnému chování a

jednání a organizovanosti vojsk, vyplývající z jejich klíčového významu pro vysokou bojovou pohotovost a připravenost armády.

Které otázky ve vojenské výchově vojáků k ukázněnému chování a jednání stavíme do popředí?

Za prvé je to zkvalitňování ideové výchovy všech kategorií příslušníků ČSLA, kterou je nezbytné daleko těsněji spojovat s životem a úkoly vojsk, vojenských škol a zařízení.

Jde zejména o to, aby každý skutečně hluboce pochopil význam obrany socialismu, smysl vojenské služby, nepřetržitě bojové pohotovosti, požadavek žít podle řádů. Toho je možné dosáhnout jen u těch příslušníků, kteří skutečně z třídního hlediska chápou společenský vývoj, vnitřní a zahraniční politiku strany.

Do popředí v tomto směru vystupuje propaganda předností a historické perspektivy socialismu před kapitalismem. Mimořádné možnosti nám v tomto směru dává práce s významnými dokumenty vydávanými k přípravě XXVII. sjezdu KSSS, příprava XVII. sjezdu KSČ a poučení z historie 65 let jejich bojů za socialismus.

V jednotě s tím upevňovat vědomí nezbytnosti jednoty přátelství a spolupráce členských států Varšavské smlouvy, zejména se Sovětským svazem a bojové družby s jejich armádami.

Nepřetržitě musíme odhalovat reakční podstatu imperialismu, třídní kořeny agresivní politiky USA a jejich spojenců v NATO a prohlubovat schopnost příslušníků armády z třídních hledisek hodnotit mezinárodní a vojenskopolitický vývoj a vyvozovat potřebné závěry pro vlastní práci.

K dosažení větší účinnosti ideové výchovy je přitom potřebné pronikat nejen k rozumu, ale také srdcem všech vojáků a dosáhnout, aby žádný z nich nezůstal mimo náš ideový vliv.

To také předpokládá cílevědoměji poznávat názory a postoje příslušníků armády, pružněji na ně reagovat. Zvyšovat jejich odolnost vůči působení nepřátelské propagandy a rozvíjet účinnou kontrapropagandu.

Za těmito požadavky se také skrývá skutečná možnost dosáhnout toho, abychom v celém procesu ideové výchovy mohli skutečně přejít od působení na všechny k působení na každého. To se nám zatím v potřebné míře nedaří, což nesporně také oslabuje i účinnost naší výchovy příslušníků armády k ukázněnému jednání a chování.

Máme vytvořený velmi promyšlený systém ideologické práce a zejména základních forem ideové výchovy. Je jen potřebné dosáhnout, aby s maximální kvalitou a efektivností plnily svoji funkci jak ve světónázorové výchově, tak při mobilizaci příslušníků armády k příkladnému plnění vojenských povinností. To také vyžaduje, aby se politickou výchovou zabýval každý velitel, politický pracovník a všichni komunisté.

Za druhé, stavíme ve výchově k vysoké ukázněnosti do popředí požadavek zdokonalování řídicí a organizátorské práce velitelů a náčelníků všech stupňů, zvyšování jejich náročnosti, ale i příkladnosti.

V referátu soudruha ministra na celoarmádním shromáždění bylo zdůrazněno, že veškeré úsilí řídicí a organizátorské práce musí být zaměřeno na důsledné plnění funkčních povinností podřízených, na zvyšování odpověd-

nosti velitelského sboru za stav u jednotky, u útvaru a svazku, na vytváření předpokladů, aby rota se stala střediskem výcviku a výchovy.

V těchto slovech je především vyjádřena zásada, že výchova k ukázněnosti začíná poctivým, důsledným a odpovědným plněním funkčních povinností, příkladem každého velitele a náčelníka v plnění slov přísahy, ustanovení řádů a vydaných rozkazů. Ze tedy v náročnosti na plnění povinností musí začít každý sám u sebe.

Vysoké nároky je třeba klást na rozvíjení organizátorských a řídicích schopností velitelů.

Jde především o hluboké pochopení toho, že nejvlastnějším rysem socialistického řízení je jeho politický obsah, skutečnost, že řídicí práce, to je především práce s lidmi, což také zvýrazňuje požadavek na politickovýchovnou stránku této činnosti.

Z mnoha otázek zasluhují v současné době pozornost zejména komplexní přístup k veškerému rozhodovacímu procesu, jednota organizátorské a ideově výchovné práce při uskutečňování přijatých rozhodnutí, politicky citlivý vztah k mobilizaci lidí za splnění všech úkolů a povinností. Jinými slovy jde o to stále důsledněji prosazovat do praxe všech řídicích pracovníků leninský styl práce, především takové jeho rysy, jako jsou vysoká ideovost, stranická principialita, tvořivost, smělost a rozhodnost v boji se vším zaostávajícím, smysl pro nové, soustavná kontrola, náročnost a pozornost k lidem, kritičnost a sebekritičnost, ukázněnost a osobní příkladnost v práci a každodenním životě. Naopak rozhodněji bojovat proti byrokratismu, šabloně a rutině, nadřazování a povyšování, necitlivosti a hrubosti, pohodlnosti a dalším nešvarům.

Velitel — řídicí pracovník musí být v pravém slova smyslu odborným a politickým vedoucím podřízených. Vysoké politické, odborné a morální kvality prokazuje ve svých činech, rozhodnutích, rozkazech. Každý z nich musí být hluboce promyšlen, aby plně vycházel a zabezpečoval plnění stranické linie a úkoly nadřízených, byl věcný, reálný a splnitelný. Pro jeho uskutečnění musí umět získat všechny podřízené a nespolehat se na všemocnost rozkazu. To od něho vyžaduje intenzivní ideově výchovnou a masovou politickou práci, osobní agitaci a vhodným podněcováním aktivity a iniciativy získávat podřízené k odpovědnému plnění úkolů. Nijak to přitom není v rozporu s tím, aby při prosazování rozkazů projevoval vysokou náročnost, pevnost a neústupnost při zachování úcty k lidem i k jejich názorům a poznatkům.

Je nesporné, že máme takové velitele, kteří se vyznačují těmito rysy, ale v celé řadě případů musíme daleko intenzivněji působit na rozvíjení schopností velitelů řídit, vést, vychovávat a organizovat podřízené ke splnění úkolů.

Veliteli přísluší úloha vést pracovní kolektiv, včas reagovat na všechny jevy, které by mohly jeho jednotu narušovat. Zvláště na nižších stupních, v četě, rotě je důležité usilovat o vytváření zdravé optimistické atmosféry, v níž se úspěšně řeší každodenní úkoly výcviku a výchovy.

Za třetí výchova k uvědomělé ukázněnosti musí být spojena se zabezpečením života v jednotkách a útvech podle řádů, s vysokou organizovaností. To se pochopitelně nemůže obejít bez toho, aniž by každý ustanovení řádů znal. A je třeba přiznat, že již v nízkých znalostech řádů, včetně čerstvých absol-

ventů vojenských škol, je počátek řady nedostatků v organizovanosti, nedůslednosti a nenáročnosti plnění i těch nejzákladnějších norem vojenského života.

Současné však je nutné zdůraznit, že život podle řádů je zabezpečován celým širokým komplexem velitelských a politických opatření a že osvojení si řádů nelze dosáhnout pouhým naučením, ale je nutné jim porozumět a pochopit jejich smysl. Velkým nešvarem je zpochybňování správnosti některých ustanovení základních řádů buď tím, že se upravují různými doplňkovými nařízeními, nebo se systematicky nerespektují. To zvláště platí o některých ustanoveních denního řádu. To přirozeně nepřispívá k navádění přísného režimu života podle řádů a vysoké organizovanosti.

Velice důležité v této souvislosti je obrátit pozornost k nejnižším velitelům, kteří bezprostředně organizují každodenní život v jednotkách. Je třeba cítit postavení těchto velitelů. Pro upevňování kázně a organizovanosti života má mimořádný význam, aby každý stupeň velení, každý velitel mohl důsledně plnit všechny funkční povinnosti, aby je za ně nepřebíral jiný, a také aby mohl uplatnit všechna mu přiznaná práva. Jedině pak může plně ovlivňovat vztahy uvnitř jednotek a mít skutečně účinný vliv na každého jednotlivce. Respektování těchto zásad má zvláštní význam pro postavení a autoritu poddůstojníků, kteří jsou se svými podřízenými v nepřetržitém styku, ovlivňují je doslova veškerou činností a osobním životem.

Otevřeně je také třeba říct, že všechny tendence, které vedou k zakrývání a neřešení porušování norem vojenského života v žádném případě nepřispívají zvyšování kázně a výchově lidí a koneckonců poškozují i samotnou autoritu velitele.

Za čtvrté ukázněné chování a jednání musí být utvářeno celým procesem výcviku. I zde je na prvním místě požadavek vysoké organizovanosti každého zaměstnání v nejširším slova smyslu. Počínaje tím, že začíná přesně v plánovaném čase, je odpovídajícím způsobem zabezpečeno, jsou na něm přítomni všichni, kteří se ho mají zúčastnit a že ho vede ten velitel, kterému to náleží a je na něj odpovědně připraven.

Tak tomu zatím v mnoha případech není, jak se o tom přesvědčujeme v naší kontrolní činnosti. Škody jsou pak evidentní nejen ve vycvičenosti a připravenosti jednotek, ale zejména v tom, že něco jiného lidem při objasňování požadavků na vysokou bojeschopnost, kázeň a organizovanost říkáme a jinak při provádění zaměstnání jednáme. Tato nejednota slov a činů má velmi negativní důsledky ve formování vztahu příslušníků armády k vojenským povinnostem a tím i podřizování se normám vojenského života, zvláště takovým, které jim nedovolují svobodně rozhodovat o svém volném čase.

Jestliže domyslíme všechny důsledky související např. s tím, že na jedné straně usilujeme o to, aby vojáci na sebe iniciativně brali závazky k výtěčnému plnění úkolů, zvyšování třídnosti, zkracování norem bojové pohotovosti a podobně a na druhé straně nedokážeme zabezpečit efektivní využití času plánovaného na výcvik, je velice zřetelné, že to nemůže vést k formování uvědomělého vztahu k ukázněnému plnění vojenských povinností.

To jsou otázky, které musíme daleko konkrétněji řešit jak v obsahu řídicí a organizátorské práce, tak stranickopolitické práce, protože velmi podstatným způsobem ovlivňují celý proces výchovy lidí a formování jejich aktivního, činnorodého vztahu ke službě v armádě.

Za páté výchovu k ukázněnému jednání a chování ovlivňují podmínky, ve kterých vojáci žijí. Jde přitom o celý komplex otázek, které souvisí s jejich ubytováním, stravováním, vystrojováním, kulturním a sportovním vyžitím s celkovým životním prostředím.

I když spolutvůrce těchto podmínek je člen každého vojenského kolektivu, v tom jak se chová k celému prostředí ve kterém žije, nelze pominout, že v těch nejjednodušších věcech se projevuje skutečná péče o lidi a vztah k nim. Není vůbec zanedbatelné, zda má voják možnost např. po práci na technice se umýt v teplé vodě, najít v čistém prostředí nebo mít zabezpečeno čisté prádlo.

S tím nedílně souvisí i naše péče o účelné využití doby volna jak vojáků z povolání, tak vojáků základní služby a ne náhodou je v současné době řešení této otázky věnovaná zvýšená pozornost. V nejbližší době počítáme s přijetím opatření k vytváření podmínek pro účinný rozvoj kulturně výchovné a zájmové sportovní činnosti.

Byla by ale chyba, kdybychom čekali jenom na nějaké opatření shora, protože každý velitel, politický pracovník, organizace KSČ a SSM mohou nemálo udělat k tomu, aby byly správně usměrňovány zájmy lidí a jejich rozvíjení a tím také došlo k podstatnému snížení případů porušení kázně v době volna, kterých zatím není málo.

Zvláště nepříznivým jevem, se kterým se v této době střetáváme jsou důsledky nadměrného požívání alkoholu. Je zřejmé, že účinnost protialkoholní výchovy v armádě je stále malá. Trvá nezdravá tolerance vůči těm, kteří zneužívají alkohol a uvádějí se do stavu opilosti a také nedůsledné vyžadování abstinence v pracovním procesu a z hlediska požadavků zabezpečení nepřetržité bojové pohotovosti. Je proto třeba daleko důsledněji plnit nařízená opatření a také v širším měřítku prosazovat hnutí za dobrovolnou abstinenci, které je velmi efektivní a účinnou cestou k zamezování negativním důsledkům nadměrného požívání alkoholu.

Za šesté zdůrazňujeme význam osobní příkladnosti komunistů a svazáků, jako jednu z nejúčinnějších metod práce organizací KSČ a SSM v upevňování kázně.

Jsme v období, kdy se jako součást přípravy výročních členských schůzí uskutečnily pohovory se všemi komunisty. Ve většině se velmi náročně a kriticky hovořilo o aktivitě, angažovanosti, příkladnosti v práci a osobním životě jednotlivých členů a kandidátů strany a také jim byly uloženy úkoly. Podařilo se spolu s jednáním výročních schůzí a konferencí vytvořit atmosféru větší náročnosti na stranickou práci a odpovědnosti zvláště komunistů na řídicích funkcích za realizaci politiky strany.

Po pravdě je třeba říci, že přesto všechno není málo problémů v příkladnosti komunistů, že se stále opakují případy, že jejich jednání je v rozporu s řády a zákony.

Je proto důležité, aby nezůstalo jen u toho co bylo uděláno, ale aby tento proces byl soustavně rozvíjen náročným hodnocením plnění přijatých závěrů a opatření. Vést daleko intenzivnější boj v každé stranické skupině a základní organizaci za vysokou čest jména komunisty a proti všem projevům, které ji narušují. Přitom je také správné v souladu s posledními zasedáními ústředního výboru strany zdůraznit, že čím odpovědnější funkci kdo zastává, tím vyšší nároky musíme klást na jeho příkladnost. To zvyšuje také nároky na celkovou

úroveň vnitrostranického života, který musí pro to vytvářet předpoklady v rozvoji kritiky, sebekritiky, organizátorskou práci k plnění stranických usnesení.

Dobrou základnu pro rozvíjení úlohy organizací SSM při zvyšování příkladnosti svých členů v kázni vytváří hnutí svazáků tankového pluku Rudolfa Jasioka za vyšší příkladnost v kázni. Určitým krokem k intenzivnějšímu rozvíjení této iniciativy vyhlášené na celoarmádním shromáždění byly výroční schůze ZO SSM. Přesto se není možné spokojit s tím, že toto hnutí se zdaleka nestalo záležitostí všech svazáckých organizací, zejména v bojových útvech, nebo zůstalo jen u pouhého přihlášení se. Chybí konkrétní dovedení ke každému jednotlivému členovi a systematické veřejné hodnocení, které by pomohlo vytvořit atmosféru větší vážnosti naplňování zásad tohoto hnutí.

Za sedmé, v žádném případě ne co do významu, má v procesu výchovy k ukázněnosti nezastupitelnou úlohu vojenský kolektiv.

Objektivně jsou v Československé lidové armádě vytvořeny potřebné předpoklady pro utváření správných vztahů ve vojenských kolektivech. Jsou založeny na pevných politických, ideových, mravních a organizačních základech našeho socialistického státu, na morálně politické jednotě socialistické společnosti a její armády.

Spolu s objektivními předpoklady, určujícími jejich formování, mají vliv na reálné vztahy mezi vojáky také subjektivní činitelé. Především velitelé, političtí pracovníci, stranické organizace, organizace SSM a vojenské kolektivy. Působí na ně také celková připravenost vojáků k výkonu služby a určité psychologické faktory, např. mravní názory jednotlivých vojáků a skupin, kladné i záporné rysy jejich charakteru a temperamentu. Zásadní vliv má úroveň připravenosti příslušníků velitelského sboru a řada dalších skutečností.

Nemálo bylo k upevňování vztahů ve vojenských kolektivech uděláno. Přesto stále dochází k jejich narušování, které často hraničí se socialistickým charakterem naší armády. Zejména projevy šikanování nepříznivě působí i na upevňování jednoty armády a lidu.

Příčiny těchto jevů spočívají v politickém nedoceňování pozornosti, kterou je třeba ze strany velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací věnovat utváření pevných vojenských kolektivů a soudružských vztahů v nich. Projevují se v nedostatečném řídicí činnosti a péči o lidi, nižší účinnosti politickovýchovné práce, v nízké úrovni života podle řádů a nedoceňování celé řady předpokladů pro upevňování kázně, jak je o nich v celém obsahu tohoto článku pojednáváno.

Dlouhodobě nepříznivý vývoj si také vynutil v nedávné době vydání RMNO ve kterém jsou uloženy konkrétní úkoly a opatření k boji proti porušování soudružských vztahů. Tím je dáno i jasné zaměření pro činnost v této oblasti. Rozhodující bude, aby se vši vážností a politickou odpovědností byly požadavky zde obsažené uváděny do života.

V závěru chci zdůraznit, že celá tato problematika má bezprostřední vztah k naplňování požadavku strany na zvyšování výchovné úlohy ČSLA, na to, aby služba v armádě byla stále účinnější školou, v níž mladá mužská generace politicky vyzrává, charakterově a fyzicky se zakaluje, učí se disciplinovanosti,

organizovanosti, kolektivismu a získává zkušenosti a znalosti potřebné pro celý život, pro budování a obranu socialistické vlasti.

I když jde o složitý a nepřetržitý proces naplňování odpovědného poslání ČSLA, neměli bychom promarnit velikou příležitost, kterou nám dává rozvíjející se intenzivní ideově výchovná a politickoorganizátorská práce, aktivita a iniciativa lidí na počest XVII. sjezdu KSČ, k tomu abychom v boji za vysokou kvalitu řídicí práce, kázně a organizovanosti dosáhli pronikavějších výsledků než dosud.